

โครงการจัดการความรู้ กองงานวิทยาเขต

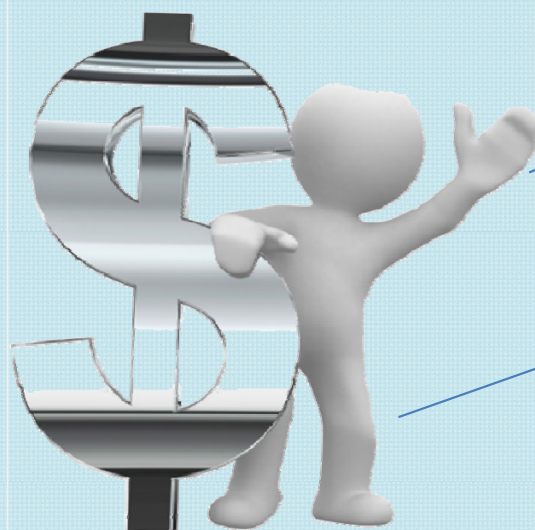
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2556

เรื่อง

“บำเหน็จ บำนาญ ข้าราชการ”

วันพฤหัสบดีที่ 29 สิงหาคม 2556

ณ ห้องประชุม อร 1302 สำนักงานอธิการบดี พระราชวังสนามจันทร์

วิทยากรโดย.... นางปัทมา จิตรอ้อม

นักวิชาการเงินและบัญชีชำนาญการพิเศษ

งานคลัง กองงานวิทยาเขต สำนักงานอธิการบดี

มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์

บำเหน็จ บำนาญของข้าราชการ

บำเหน็จ คือ เงินตอบแทนความชอบที่ได้รับราชการมา ซึ่งจ่ายเป็นเงินก้อนครั้งเดียว

บำนาญ คือ เงินตอบแทนความชอบที่ได้รับราชการมา ซึ่งจ่ายเป็นรายเดือนจนกว่าจะถึงแก่กรรม หรือหมดสิทธิ

บำเหน็จ บำนาญ มี 3 ประเภท

1. บำเหน็จ บำนาญปกติ
2. บำนาญพิเศษ
3. บำเหน็จตกทอด

ผู้มีสิทธิได้รับบำเหน็จ บำนาญ

1. เป็นข้าราชการตามกฎหมาย
2. รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณงบบุคลากร
3. มีเวลารับราชการ 10 ปีขึ้นไป มีสิทธิรับบำเหน็จ
4. มีเวลาราชการ 25 ปีขึ้นไป มีสิทธิรับเงินบำนาญ
5. ผู้ที่ถูกลงโทษปลดออก ให้ออก มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จ หรือ บำนาญ

บำเหน็จบำนาญปกติ มี 4 เหตุ

1. เหตุทดแทน
2. เหตุทุพพลภาพ
3. เหตุสูงอายุ
4. เหตุรับราชการนาน (ไม่เป็นสมาชิก กบข.) หรือมาตรา 48 (สมาชิก กบข.)

ผู้มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญปกติ ต้องเข้าเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

1. เหตุทดแทน ให้แก่ ข้าราชการ ซึ่งออกจากราชการ เพราะเลิกหรือยุบตำแหน่งหรือมีคำสั่งให้ออกโดยไม่มีความผิด

เลิกตำแหน่ง หมายถึง ข้าราชการออกจากราชการเพราะเหตุทางราชการเลิกตำแหน่งหน้าที่ที่ผู้นั้นปฏิบัติโดยไม่มีงานที่จะต้องให้ปฏิบัติต่อไปอีก

ยุบตำแหน่ง หมายถึง ข้าราชการออกจากราชการเหตุเพราะทางราชการเอางานในหน้าที่ของตำแหน่งหนึ่งไปรวมกับงานในหน้าที่ของตำแหน่งอื่น

กรณีที่มีมหาวิทยาลัยเปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลก็จะถือเป็นการให้ออกโดยเหตุทดแทน

2. เหตุทุพพลภาพ ให้แก่ข้าราชการผู้ป่วยเจ็บทุพพลภาพซึ่งแพทย์ที่ทางราชการรับรองได้ตรวจและแสดงความเห็นว่าไม่สามารถรับราชการในตำแหน่งหน้าที่ซึ่งปฏิบัติอยู่นั้นต่อไปได้ เช่น เจ็บป่วยเป็นอัมพาต หรือเป็นโรคจิต โรคประสาท เป็นต้น การออกจากราชการด้วยเหตุทุพพลภาพนี้ ข้าราชการมีสิทธิที่จะลาออกได้เองหรือทางราชการจะสั่งให้ออกก็ได้ ประเด็นสำคัญคือจะต้องให้แพทย์ที่ทางราชการรับรองได้ทำการตรวจและให้ความเห็นว่าไม่สามารถปฏิบัติราชการต่อไปได้

3. เหตุสูงอายุ ให้แก่ข้าราชการผู้มีอายุครบ 60 ปี (เกษียณอายุ) หรือลาออกเมื่อมีอายุครบ 50 ปีบริบูรณ์

ผู้ที่พ้นจากราชการ ด้วยเหตุทดแทน เหตุทุพพลภาพ และเหตุสูงอายุ

ถ้ามีเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป (เวลาราชการ 9 ปี 6 เดือนให้สิทธิในการปิดเป็น 10 ปี เพื่อให้เกิดสิทธิในการรับบำนาญ) มีสิทธิได้รับบำนาญ หรือเลือกขอรับบำเหน็จก็ได้

ถ้ามีเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญตั้งแต่ 1 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ถึง 10 ปี (9 ปี 6 เดือน) มีสิทธิรับบำเหน็จ

4. เหตุรับราชการนาน (กรณีไม่เป็นสมาชิก กบข.) หรือมาตรา 48 (กรณีเป็นสมาชิก กบข.) ให้แก่ซึ่งมีเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญครบ 25 ปี (เวลาราชการ 24 ปี 6 เดือนให้สิทธิในการปิดเป็น 25 ปี เพื่อให้เกิดสิทธิในการรับบำนาญ) มีสิทธิรับเงินบำนาญ

นอกจากนี้ ในกรณีผู้ที่มีเวลาราชการครบ 10 ปี (9 ปี 6 เดือน) แต่ไม่ถึง 25 ปี (24 ปี 6 เดือน) ประสงค์จะลาออกจากราชการ และไม่เข้าเกณฑ์ 4 เหตุดังกล่าว ให้มีสิทธิได้รับบำเหน็จตามมาตรา 17 (กรณีไม่เป็นสมาชิก กบข.) หรือมาตรา 47 (เป็นสมาชิก กบข.)

ผู้ที่ไม่มียสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญ

1. ข้าราชการถูกไล่ออกจากราชการเพราะมีความผิด
2. ผู้ซึ่งมีเวลาราชการไม่ครบ 1 ปีบริบูรณ์

*** สิทธิในบำเหน็จหรือบำนาญเป็นสิทธิเฉพาะตัวจะโอนให้ใครไม่ได้ (ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494)

*** สิทธิในการขอรับบำเหน็จบำนาญปกติให้มียอายุความ 3 ปี (ตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494)
การนับเวลาราชการเพื่อรับบำเหน็จ บำนาญ

1. เวลาราชการปกติตั้งแต่วันที่เริ่มรับราชการ(ที่รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณ) ถึงวันที่
ออกจากราชการ

2. เวลาราชการที่ผู้คุณกรณีข้าราชการซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเขตใดที่ได้มีการประกาศใช้กฎ
อัยการศึกให้นับเวลาราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างนั้นเป็นผู้คุณ ระยะเวลาที่มีการประกาศใช้ให้เป็น
กฎอัยการศึก มีดังนี้

ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2494 ในเขตกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ 30 มิถุนายน 2494 ถึง
วันที่ 5 กันยายน 2494 รวมเป็นเวลา 2 เดือน 6 วัน

ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2500 ในเขต 26 จังหวัด ตั้งแต่วันที่ 17 กันยายน 2500 ถึงวันที่ 9
มกราคม 2501 รวมเป็นเวลา 3 เดือน 23 วัน

พ.ศ. 2500 นอกเขต 26 จังหวัด ตั้งแต่วันที่ 17 กันยายน 2500 ถึงวันที่ 3
ตุลาคม 2500 รวมเป็นเวลา 17 วัน

ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2501 ทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ 21 ตุลาคม 2501 ถึงวันที่ 28
ตุลาคม 2508 รวมเป็นเวลา 7 ปี 9 วัน

ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2519 ทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ 7 ตุลาคม 2519 ถึงวันที่ 5
มกราคม 2520 รวมเป็นเวลา 3 เดือน

ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2534 ทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ถึงวันที่ 2
พฤษภาคม 2534 รวมเป็นเวลา 2 เดือน 8 วัน

- บางจังหวัดยังไม่ยกเลิกกฎอัยการศึก มี 2 ช่วง
- 23 กุมภาพันธ์ 2534 ถึงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2541 เช่น อ.เมือง
จ.กาญจนบุรี
- 23 กุมภาพันธ์ 2534 ถึงวันที่ 1 เมษายน 2543 เช่น อ.ทองผาภูมิ
จ.กาญจนบุรี

ถ้าไม่มาปฏิบัติราชการในระหว่างประกาศกฎอัยการศึก ไม่มีสิทธิได้นับเวลาผู้คุณ
ในระหว่างนั้น

3. เวลาราชการที่ผู้คุณกรณีปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์

4. เวลาราชการที่ผู้คุณสงครามเวียดนาม

วิธีการคำนวณบำเหน็จบำนาญ

1. การคำนวณบำเหน็จบำนาญตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494

สูตร

บำเหน็จ = เงินเดือนเดือนสุดท้าย × จำนวนปีเวลาราชการ

บำนาญ = เงินเดือนเดือนสุดท้าย × จำนวนปีเวลาราชการ

50

หมายเหตุ เศษของปี ถ้าถึง 6 เดือนให้นับเป็นหนึ่งปี

บำนาญปกติให้ได้รับบำนาญไม่เกินเงินเดือนเดือนสุดท้าย

2. การคำนวณบำเหน็จบำนาญตามพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ.

2539

สูตร

บำเหน็จ = เงินเดือนเดือนสุดท้าย $\times$ จำนวนปี เวลาราชการ (รวมทั้งเศษของปี)

บำนาญ = $\frac{\text{เงินเดือนเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้าย} \times \text{เวลาราชการ (รวมทั้งเศษของปี)}}{50}$

50

ทั้งนี้ อัตราบำนาญที่จะได้รับต้องไม่เกิน 70% ของเงินเดือนเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้าย

ตัวอย่าง

นายสมบูรณ์ ตีเด่น บรรจุเข้ารับราชการวันที่ 1 พฤษภาคม 2521 ตำแหน่งอาจารย์
อัตราเงินเดือน 34,880 บาท ได้ยื่นหนังสือลาออกจากราชการตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2556
คำนวณได้ดังนี้

การคิดเวลาราชการ

เวลาราชการปกติ วันที่ 1 พฤษภาคม 2521 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2556 = 35 ปี

เวลาราชการทวีคูณกฎอัยการศึก ปี พ.ศ.2534 = 2 เดือน 8 วัน

รวมเป็นเวลาทั้งสิ้น = 35 ปี 2 เดือน 8 วัน

ถ้าเป็นสมาชิก กบข. อายุราชการจะเท่ากับ $35 + \frac{2}{12} + \frac{8}{365} = 35.19$ ปี

การคำนวณตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494

เงินบำเหน็จ = $34,880 \times 35$

= 1,220,800

เงินบำนาญ = $\frac{34,880 \times 35}{50}$

= 24,416

การคำนวณตามพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2539 กรณีเป็นสมาชิก กบข.

เงินบำเหน็จ = $34,880 \times 35.19$

= 1,227,427.20

เงินบำนาญ จะต้องคำนวณหาเงินเดือนเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้ายก่อน ดังนี้

ตั้งแต่	ถึง	เงินเดือน	รวม (เดือน)	จำนวนเงิน
1 พ.ค. 51	30 ก.ย. 51	27,500	5	137,500
1 ต.ค. 51	31 มี.ค. 52	27,500	6	165,000
1 เม.ย. 52	30 ก.ย. 52	27,500	6	165,000
1 ต.ค. 52	31 มี.ค. 53	27,500	6	165,000
1 เม.ย. 53	30 ก.ย. 53	27,500	6	165,000
1 ต.ค. 53	31 มี.ค. 54	28,780	6	172,680
1 เม.ย. 54	30 ก.ย. 54	31,060	6	186,360
1 ต.ค. 54	31 มี.ค. 55	31,960	6	191,760
1 เม.ย. 55	30 ก.ย. 55	32,910	6	197,460
1 ต.ค. 55	31 มี.ค. 56	33,860	6	203,160
1 เม.ย. 56	30 เม.ย. 56	34,880	1	34,880
		รวม	60	1,783,800

เพราะฉะนั้น เงินเดือนเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้ายที่จะนำไปคิดบำนาญจึงเท่ากับ 1,783,800
หารด้วย 60 เท่ากับ 29,730

$$\text{การคิดเงินบำนาญ} = \frac{29,730 \times 35.19}{50}$$

$$\text{บำนาญต่อเดือน} = 20,923.97$$

ข้อสำคัญ เงินบำนาญต่อเดือนที่ได้รับจะต้องไม่เกิน 70% ของเงินเดือนเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้าย ในรายนี้ 70% ของเงินเดือนเฉลี่ย 60 เดือนสุดท้ายเท่ากับ

$$\frac{29,730 \times 70}{100} = 20,811$$

ฉะนั้น เงินบำนาญที่นายสมบุญได้รับ คือ 20,811 ต้องไม่เกิน 70%

บำเหน็จตกทอด

บำเหน็จตกทอด คือ เงินที่รัฐจ่ายเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ทายาทของผู้ตาย หรือบุคคลซึ่งผู้ตายแสดงเจตนาไว้โดยจ่ายเป็นเงินก้อนครั้งเดียว

ประเภทบำเหน็จตกทอด

แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. บำเหน็จตกทอดกรณีข้าราชการประจำตาย หมายถึง ข้าราชการที่รับราชการมาเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี ตายในระหว่างรับราชการ ถ้าความตายนั้นมิได้เกิดขึ้นจากการประพฤตชั่วอย่างร้ายแรงของตนเอง

2. บำเหน็จตกทอดกรณีผู้รับบำนาญตาย หมายถึง ผู้รับบำนาญปกติหรือผู้มีสิทธิจะได้รับบำนาญปกติ หรือผู้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุทุพพลภาพ ตาย ให้จ่ายบำเหน็จตกทอดเป็น 30 เท่าของบำนาญรายเดือนที่ได้รับหรือมีสิทธิได้รับนั้น (รวมเงิน ช.ค.บ. ถ้ามี)

ประเภทของทายาทผู้มีสิทธิได้รับบำเหน็จตกทอด

1. บุตรชอบด้วยกฎหมาย ได้แก่
  - 1.1 บุตรที่บิดามารดาได้จดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมาย
  - 1.2 บุตรที่เกิดจากหญิงที่มีได้มีการสมรสกับชายให้ถือว่าเป็นบุตร ที่ชอบด้วยกฎหมายของหญิงนั้น
  - 1.3 บุตรที่บิดาได้จดทะเบียนรับรองเป็นบุตร
  - 1.4 บุตรซึ่งได้มีคำพิพากษาของศาลว่าเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของผู้ตาย
  - 1.5 บุตรบุญธรรม (การรับบุตรบุญธรรมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้จดทะเบียนตามกฎหมาย)
2. สามีหรือภริยา ที่ชอบด้วยกฎหมาย
3. บิดาและมารดา ที่ชอบด้วยกฎหมาย

สิทธิที่ได้รับบำเหน็จตกทอด

ทายาทผู้มีสิทธิได้รับบำเหน็จตกทอด ตามจำนวนดังนี้

1. บุตรได้รับ 2 ส่วน (ถ้าผู้ตายมีบุตรตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปให้ได้รับ 3 ส่วน)
  2. สามีหรือภริยาให้ได้รับ 1 ส่วน
  3. บิดา มารดา หรือบิดา หรือมารดา ที่มีชีวิตอยู่ให้ได้ 1 ส่วน
- หากไม่มีทายาทตามข้อ 1 - 3 ให้พิจารณาบุคคลตามข้อ 4 ต่อไป
4. บุคคลซึ่งผู้ตายแสดงเจตนาให้เป็นผู้รับบำเหน็จตกทอด ตามแบบและวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด

หากไม่มีทายาทตามข้อ 1 - 3 และไม่มีบุคคลตามข้อ 4 ซึ่งผู้ตายได้แสดงเจตนาไว้ หรือบุคคลนั้นได้ตายไปก่อนให้สิทธิบำเหน็จตกทอดเป็นอันยุติ

หลักฐานเกี่ยวกับทายาทหรือบุคคล เพื่อประกอบการขอรับบำเหน็จตกทอด

1. หลักฐานเกี่ยวกับผู้ตาย
  - 1.1 สำเนาใบมรณบัตร
  - 1.2 สำเนาคำสั่งศาล สำหรับผู้ที่ศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ

2. หลักฐานเกี่ยวกับทายาท
  - 2.1 บิดา มารดา
    - 1) สำเนาทะเบียนบ้านของบิดามารดา กรณียังมีชีวิตอยู่หรือสำเนาใบมรณบัตร หรือหนังสือรับรองการตายของผู้ที่เชื่อถือได้ เช่น พี่ น้อง ลุง ป้า น้า อา หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง กรณีที่ตายไปก่อนแล้ว
    - 2) หลักฐานแสดงการเป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตาย
      - (1) สำเนาทะเบียนสมรสหรือใบสำคัญการสมรสของบิดา มารดา
      - (2) หนังสือรับรองของผู้ที่ควรเชื่อถือได้ที่รับรองว่าบิดา มารดาสมรสก่อน วันที่ 1 ตุลาคม 2478
      - (3) สำเนาทะเบียนบ้าน หรือสูติบัตรของบุตรร่วมบิดา มารดาเดียวกันกับผู้ตาย ซึ่งเกิดภายในปี พ.ศ. 2478 หรือก่อนนั้น
  - 2.2 คู่สมรส
    - 1) สำเนาทะเบียนสมรส หรือใบสำคัญการสมรส
    - 2) สำเนาทะเบียนบ้าน
    - 3) สำเนาใบมรณบัตร หรือหนังสือรับรองการตายของผู้ที่ควรเชื่อถือได้ กรณีที่คู่สมรสตายไปก่อน
    - 4) สำเนาทะเบียนการหย่า หรือใบสำคัญการหย่า หรือคำสั่งศาล กรณีที่มีการหย่า
    - 5) สำเนาคำพิพากษา หรือคำสั่งศาลที่แสดงว่าคู่สมรสคนใดเป็นคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย
  - 2.3 หลักฐานเกี่ยวกับบุตร
    - 1) สำเนาทะเบียนบ้านของบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย
    - 2) สำเนาทะเบียนสมรส หรือใบสำคัญการสมรสของผู้ตายกับมารดาของบุตร หรือสำเนาทะเบียนการรับรองบุตร หรือสำเนาคำพิพากษาของศาลว่าเป็นบุตร
    - 3) บันทึกรับรองการมีบุตรชอบด้วยกฎหมายในครรภ์มารดา (ถ้ามี)
    - 4) สำเนาใบมรณบัตร หรือหนังสือรับรองการตายของผู้ที่ควรเชื่อถือได้ กรณีที่มีบุตรตาย
    - 5) สำเนาทะเบียนการรับบุตรบุญธรรม กรณีที่มีบุตรบุญธรรม

3. หลักฐานเกี่ยวกับบุคคล ซึ่งได้แสดงเจตนาไว้
  - 3.1 หนังสือแสดงเจตนาระบุตัวผู้รับบำเหน็จตกทอด
  - 3.2 สำเนาทะเบียนบ้านของผู้รับบำเหน็จตกทอด

วิธีคำนวณบำเหน็จตกทอด

1. กรณีข้าราชการประจำตาย

สูตรคำนวณ

บำเหน็จตกทอด = เงินเดือนเดือนสุดท้าย × จำนวนปีเวลาราชการ
 เศษของปีถ้าถึง 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี
 สำหรับสมาชิก กบข. เวลาราชการ รวมถึงเศษของเดือนและวันด้วย

ตัวอย่าง

นายอาทิตย์ ดิงาม บรรจู้รับราชการ 1 เมษายน 2527 ตำแหน่งอาจารย์ อัตราเงินเดือน 47,130 บาท เป็นสมาชิก กบข. ได้ถึงแก่กรรมวันที่ 13 กรกฎาคม 2554 โดยมีทายาทถูกต้องตามกฎหมาย คือ มารดา ภรรยา และบุตร 1 คน ส่วนบิดาได้ถึงแก่กรรมแล้ว

วิธีคำนวณ

บำเหน็จตกทอด = เงินเดือนเดือนสุดท้าย × จำนวนปีเวลาราชการ
 = 47,130 × 27.28
 = 1,285,706.40

ดังนั้น เงินบำเหน็จตกทอด ที่ทายาทของนายอาทิตย์ จะได้รับมีดังนี้

มารดา	จะได้รับ 1 ส่วน เป็นเงิน	321,426.60 บาท
ภรรยา	จะได้รับ 1 ส่วน เป็นเงิน	321,426.60 บาท
บุตร	จะได้รับ 2 ส่วน เป็นเงิน	642,853.20 บาท

2. กรณีผู้รับบำนาญตาย

สูตรคำนวณ

บำเหน็จตกทอด = อัตราบำนาญ + ช.ค.บ. (ถ้ามี) × 30

ตัวอย่าง

นายชนะ เป็นผู้รับบำนาญเหตุสูงอายุ รับบำนาญเดือนละ 9,000 บาท ถึงแก่ความตาย มีทายาทคือ บิดา มารดา ภรรยา และบุตร 4 คน

ดังนั้น เงินบำเหน็จตกทอดเท่ากับ 9,000 × 30 เป็นเงิน 270,000 บาท
 จึงแบ่งจ่ายดังนี้

บุตร 4 คน ได้รับ 3 ส่วน เป็นเงิน 162,000 บาท ระหว่างบุตรทั้ง 4 คน จะได้รับคนละ 40,500 บาท

ภรรยา ได้รับ 1 ส่วน เป็นเงิน 54,000 บาท

บิดา มารดา ได้รับ 1 ส่วน เป็นเงิน 54,000 บาท (คนละ 27,000 บาท)

*****บำเหน็จตกทอดไม่ใช่มรดก จะหักหนี้จากบำเหน็จตกทอดไม่ได้ หักได้เฉพาะในกรณี
 ที่ทายาทยินยอมเท่านั้น*****

บำเหน็จดำรงชีพ

บำเหน็จดำรงชีพ คือ การนำเงินบำเหน็จตกทอดจำนวน 15 เท่าของบำนาญรายเดือน แต่ไม่เกินจำนวนเงิน 400,000 บาท มาจ่ายให้กับผู้รับบำนาญในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ เพื่อช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนของผู้รับบำนาญในการดำรงชีพให้เหมาะสม กับสถานะเศรษฐกิจ โดยได้รับยกเว้น ภาษีเงินได้ และเมื่อผู้รับบำนาญเสียชีวิตให้ทายาทหรือบุคคลที่ผู้รับบำนาญได้แสดงเจตนาให้เป็นผู้มีสิทธิได้รับบำเหน็จตกทอดขอรับบำเหน็จตกทอด จำนวน 30 เท่าของบำนาญรายเดือน บวกเงิน ช.ค.บ. (ถ้ามี) หักด้วยเงินบำเหน็จดำรงชีพที่ได้รับไปแล้ว

กฎกระทรวงกำหนดอัตราและวิธีการรับเงินบำเหน็จดำรงชีพ พ.ศ.2546 ได้กำหนดให้ผู้รับบำนาญสามารถขอรับเงินบำเหน็จดำรงชีพได้ในอัตรา 15 เท่าของเงินบำนาญรายเดือนที่ได้รับ แต่ไม่เกิน 200,000 บาท

ผู้มีสิทธิขอรับบำเหน็จดำรงชีพ

1. เป็นผู้รับบำนาญที่พ้นจากราชการเพราะเกษียณอายุประจำปีหรือตามโครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด ลาออกจากราชการ
2. ได้รับบำนาญปกติ
3. ไม่เป็นข้าราชการซึ่งออกจากราชการ หรือผู้รับบำนาญที่มีกรณี หรือต้องหาว่ากระทำ ความผิดวินัยหรืออาญาก่อนออกจากราชการ

การขอรับบำเหน็จดำรงชีพ

1. ผู้รับบำนาญจะขอรับบำเหน็จดำรงชีพหรือไม่ก็ได้
2. ขอรับบำนาญ และบำเหน็จดำรงชีพ พร้อมกันก็ได้
3. ขอรับบำนาญก่อน และตัดสินใจขอรับบำเหน็จดำรงชีพภายหลังก็ได้

การคำนวณบำเหน็จดำรงชีพ

ตัวอย่างที่ 1

นายสมบุรณ์ ดีเด่น ลาออกจากราชการ วันที่ 1 พฤษภาคม 2556 ได้รับบำนาญ เดือนละ 20,811 บาท

$$\begin{aligned} \text{เงินบำเหน็จดำรงชีพ} &= \text{บำนาญรายเดือน} \times 15 \\ &= 20,811 \times 15 \\ &= 312,165 \text{ บาท} \end{aligned}$$

ฉะนั้นเงินบำเหน็จดำรงชีพที่ นายสมบุรณ์จะได้รับ จึงเท่ากับ 200,000 บาท

ต่อมากระทรวงการคลังได้ออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราและวิธีการรับบำเหน็จดำรงชีพ(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 กำหนดให้ผู้รับบำนาญซึ่งมีอายุตั้งแต่ 65 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปมีสิทธิขอรับบำเหน็จดำรงชีพได้เพิ่มขึ้นจากเดิมที่กำหนดให้มีสิทธิขอรับได้ในอัตรา 15 เท่าของบำนาญรายเดือนที่ได้รับแต่ไม่เกิน 200,000 บาท เป็นให้ขอรับได้ในอัตรา 15 เท่าของบำนาญรายเดือนที่ได้รับ แต่ไม่เกิน 400,000 บาท ในกรณีผู้มีสิทธิขอรับ 200,000 บาทไปแล้ว ก็ให้ขอรับเพิ่มได้ไม่เกินส่วนที่ยังไม่ครบตามสิทธิ

ตัวอย่างที่ 2

นายสมบุรณ์ ดีเด่น ออกจากราชการได้รับเงินบำนาญเดือนละ 20,811 บาท มีสิทธิขอรับบำเหน็จดำรงชีพ 15 เท่า เป็นเงิน 312,615 บาท เมื่ออายุครบ 65 ปีบริบูรณ์ ก็มีสิทธิที่จะได้รับเงินบำเหน็จดำรงชีพเพิ่มเท่ากับ $312,615 - 200,000$ (ครั้งแรก) = 112,615 บาท

ตัวอย่างที่ 3

นายสมหวัง มีสุข ออกจากราชการได้รับเงินบำนาญเดือนละ 30,000 บาท มีสิทธิขอรับบำเหน็จดำรงชีพ 15 เท่า เป็นเงิน 450,000 บาท เมื่ออายุครบ 65 ปีบริบูรณ์ ก็มีสิทธิที่จะได้รับเงินบำเหน็จดำรงชีพเพิ่มเท่ากับ $450,000 - 200,000$ (ครั้งแรก) = 250,000 บาท ดังนั้น นายสมหวัง มีสิทธิรับเงินเพิ่มในครั้งที่สอง = 200,000 บาท (2 ครั้งไม่เกิน 400,000 บาท)

การคำนวณบำเหน็จตกทอด กรณีผู้รับบำนาญตาย

สูตร บำเหน็จตกทอด = บำนาญรายเดือน + ช.ค.บ.(ถ้ามี) $\times$ 30 เท่า หักด้วยบำเหน็จดำรงชีพ

ตัวอย่างการคำนวณบำเหน็จตกทอด กรณีผู้รับบำนาญตาย และมีการขอรับบำเหน็จดำรงชีพไปแล้ว

นายเอกราช ดำชำ ข้าราชการบำนาญ ได้รับบำนาญเดือนละ 33,892.60 บาท ได้ถึงแก่กรรมวันที่ 15 มีนาคม 2556 ได้รับบำเหน็จดำรงชีพครั้งแรก 200,000 บาท $(33,892.60 \times 15 = 508,389 - 200,000)$ อายุครบ 65 ปี รับบำเหน็จดำรงชีพอีก 200,000 บาท

$$\begin{aligned} \text{เงินบำเหน็จตกทอด} &= \text{บำนาญรายเดือน} \times 30 \text{ เท่า หักด้วยบำเหน็จดำรงชีพ} \\ &= 33,892.60 \times 30 \\ &= 1,016,778 \\ \text{หักด้วยบำเหน็จดำรงชีพ} &= 1,016,778 - 200,000 \text{ (ครั้งแรก)} - 200,000 \text{ (ครั้งที่สอง)} \\ &= 616,778 \text{ บาท} \end{aligned}$$

ฉะนั้นเงินบำเหน็จตกทอดจึงเท่ากับ 616,778 บาท เพื่อนำไปแบ่งจ่ายให้กับทายาทตามกฎหมาย

บำเหน็จค่าประกัน

บำเหน็จค่าประกัน คือ ผู้รับเงินบำนาญนำสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงินกับสถาบันการเงิน

ผู้รับบำนาญที่สามารถใช้สิทธิได้

1. ผู้รับบำนาญ
2. มีทายาทตามกฎหมายยืมบำเหน็จ บำนาญ และหรือมีผู้แสดงเจตนาให้รับบำเหน็จตกทอด (ตามแบบและวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด)
3. ยินยอมให้ส่วนราชการผู้เบิก หักบำนาญและเงินอื่นที่ได้รับในแต่ละเดือนชำระคืนเงินกู้ให้แก่ธนาคารตามสัญญาเงินกู้
4. ยินยอมให้เปิดเผยข้อมูล

การขอหนังสือรับรองสิทธิในบำเหน็จตกทอดเพื่อใช้เป็นหลักทรัพย์ประกันการกู้เงิน

1. ผู้รับบำนาญแจ้งทายาทให้รับทราบ
2. ทำหนังสือแสดงเจตนาระบุตัวผู้รับบำเหน็จตกทอดยื่นที่ส่วนราชการต้นสังกัด
3. เขียนแบบคำร้องขอรับหนังสือรับรองสิทธิในบำเหน็จตกทอดคงเหลือ
4. ส่วนราชการผู้เบิกเงินบำนาญ บันทึกข้อมูลในระบบบำเหน็จค่าประกันส่งให้กรมบัญชีกลางหรือสำนักงานคลังจังหวัด
5. กรมบัญชีกลาง หรือสำนักงานคลังจังหวัด ออกหนังสือรับรองแล้วส่งไปให้ผู้รับบำนาญตามที่อยู่ ที่ระบุในแบบคำร้อง หรือผู้บำนาญจะไปรับด้วยตนเองก็ได้

การยื่นกู้เงินกับธนาคาร

ผู้รับบำนาญนำหนังสือรับรองสิทธิที่ได้รับจากกรมบัญชีกลาง หรือสำนักงานคลังจังหวัด ไปยื่นกู้เงินกับธนาคารใดธนาคารหนึ่งที่ท่านคิดว่าเหมาะสมที่สุด การพิจารณาให้กู้หรือไม่ให้กู้เงินดังกล่าวเป็นอำนาจของธนาคารผู้ให้กู้

การหักหนี้บำเหน็จค่าประกัน

1. ธนาคารแจ้งจำนวนหนี้ให้ส่วนราชการผู้เบิกเพื่อทำการหักหนี้บำเหน็จค่าประกันรายเดือน
2. ผู้รับบำนาญ(ผู้กู้) เสียชีวิตก่อนชำระหนี้หมด กรมบัญชีกลางจะจ่ายเงินบำเหน็จตกทอดให้ธนาคารเพื่อชำระหนี้ส่วนที่เหลืออยู่เป็นอันดับแรก หากมีจำนวนเงินบำเหน็จตกทอดคงเหลือ กรมบัญชีกลางจะจ่ายให้แก่ผู้มีสิทธิรับเงินตามกฎหมายต่อไป

หนังสือรับรองสิทธิบำเหน็จตกทอด

หนังสือรับรองสิทธิที่กรมบัญชีกลาง หรือสำนักงานคลังจังหวัดออกให้ผู้รับบำนาญไปแล้ว จะไม่ออกให้อีก ยกเว้น กรณี

1. ฉบับเดิมชำรุด - ผู้รับบำนาญยื่นแบบคำร้องพร้อมแนบหนังสือรับรองฉบับเดิม
2. ฉบับเดิมสูญหาย - ผู้รับบำนาญยื่นแบบคำร้องพร้อมแนบใบแจ้งความ
3. ธนาคารไม่อนุมัติเงินกู้ และไม่คืนหนังสือรับรองสิทธิ
4. ผู้รับบำนาญยกเลิกการขอกู้เงิน - ธนาคารไม่คืนหนังสือรับรองสิทธิ
5. ชำระหนี้ตามสัญญาหมดแล้ว

เงินช่วยเหลือพิเศษ

เงินช่วยเหลือพิเศษ คือ เงินจำนวนหนึ่งที่ทางราชการจ่ายให้แก่ทายาทหรือบุคคล ผู้ซึ่งข้าราชการหรือผู้รับบำนาญแสดงเจตนาระบุชื่อไว้ ภายหลังจากข้าราชการหรือผู้รับบำนาญถึงแก่ความตาย การที่ทางราชการจ่ายเงินช่วยเหลือพิเศษให้ก็เพื่อให้ผู้ที่จัดการงานศพของข้าราชการ หรือผู้รับบำนาญ นำเงินนั้นไปจัดการงานศพ หรือทำบุญตามประเพณี ของแต่ละศาสนา ถือเป็น การช่วยเหลือหรือตอบแทนคุณความดีเป็นครั้งสุดท้ายจากทางราชการ

หลักเกณฑ์การจ่ายเงิน

กรณีข้าราชการประจำตายระหว่างรับราชการให้จ่ายเงินช่วยเหลือพิเศษจำนวน 3 เท่าของเงินเดือนเต็มเดือนที่ข้าราชการผู้นั้นมีสิทธิได้รับในเดือนที่ถึงแก่ความตาย หากมีสิทธิได้รับเงินเพิ่มค่าวิชา เงินประจำตำแหน่งที่ต้องฝ่าอันตราย เงินเพิ่มพิเศษสำหรับการสู้รบ และเงินเพิ่มพิเศษสำหรับการปราบปรามผู้กระทำผิด ให้รวมกับเงินเดือนเพื่อคำนวณเป็นเงินช่วยเหลือพิเศษ

*ข้าราชการผู้ใดตายระหว่างละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลสมควรหรือหนีราชการ ไม่มีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือพิเศษ

กรณีผู้รับบำนาญตายให้จ่ายเงินช่วยเหลือพิเศษจำนวน 3 เท่าของบำนาญบวกเงินช่วยค่าครองชีพ (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

นายมีโชค สูงเนิน ข้าราชการบำนาญ ได้รับบำนาญต่อเดือน 15,000 บาท เงิน ชคบ. 1,000 บาท ได้ถึงแก่กรรมวันที่ 10 มิถุนายน 2556 และได้ทำหนังสือแสดงเจตนาระบุให้นางมีสุข สูงเนิน ซึ่งเป็นภรรยาเป็นผู้รับเงิน ดังนั้น เงินช่วยเหลือพิเศษที่นางมีสุข สูงเนิน จะได้รับเท่ากับ

$$15,000 + 1,000 = 16,000 \times 3 = 48,000 \text{ บาท}$$

ผู้มีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือพิเศษ ให้จ่ายแก่ บุคคลผู้ซึ่งข้าราชการหรือผู้รับบำนาญได้แสดงเจตนาระบุไว้เป็นหนังสือตามแบบที่กระทรวงการคลังกำหนดไว้ก่อนตายให้เป็นผู้รับเงินช่วยเหลือพิเศษอันดับแรก หากไม่มีหนังสือแสดงเจตนาให้รับเงินช่วยเหลือพิเศษหรือผู้ที่ระบุในหนังสือแสดงเจตนาได้ถึงแก่ความตายก่อน ให้จ่ายแก่บุคคลตามลำดับดังนี้

- 1 คู่สมรส
- 2 บุตร
- 3 บิดาหรือมารดา

เมื่อปรากฏว่า บุคคลในลำดับก่อนยังมีชีวิตอยู่ บุคคลในลำดับถัดไปไม่มีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือพิเศษ

ถ้าบุคคลผู้มีสิทธิในลำดับเดียวกันมีหลายคน สามารถมอบหมายให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดมารับเพียงคนเดียวได้

การขอรับเงินช่วยเหลือพิเศษ ให้ผู้มีสิทธิยื่นขอรับเงิน ภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ข้าราชการหรือผู้รับบำนาญถึงแก่ความตาย

สรุปสิทธิในการรับบำเหน็จ บำนาญ

เหตุออกจากราชการ	อายุราชการ	สิทธิรับบำเหน็จบำนาญ	กรณีมิได้เป็นสมาชิก กบข.	กรณีเป็นสมาชิก กบข. จะได้รับ 2 ส่วน	
			ได้รับเงินจากกระทรวงการคลัง	ได้รับเงิน 2 ส่วน จาก	
				กบข.	กระทรวงการคลัง
ลาออกให้ออกปลดออก	ไม่ถึง 10 ปี	-	-	เงินสะสม+สมทบ+ผลประโยชน์	-
	10 ปีขึ้นไป แต่ไม่ถึง 25 ปี	บำเหน็จ	บำเหน็จ	เงินสะสม + สมทบ + ผลประโยชน์	บำเหน็จ
	25 ปีขึ้นไป	บำนาญ	บำนาญ	เงินประเดิม (ถ้ามี) + เงินชดเชย + เงินสะสม + สมทบ + ผลประโยชน์	บำนาญ
		หรือเลือกรับบำเหน็จ	บำเหน็จ	เงินสะสม + สมทบ + ผลประโยชน์	บำเหน็จ
เกษียณเหตุสูงอายุ (อายุ 50 ปีขึ้นไป) เหตุทุพพลภาพ เหตุทดแทน	ไม่ถึง 1 ปี	-	-	เงินสะสม + สมทบ + ผลประโยชน์	-
	1 ปี แต่ไม่ถึง 10 ปี	บำเหน็จ	บำเหน็จ	เงินสะสม + สมทบ + ผลประโยชน์	บำเหน็จ
	10 ปี ขึ้นไป	บำนาญ	บำนาญ	เงินประเดิม (ถ้ามี) + เงินชดเชย + เงินสะสม + สมทบ + ผลประโยชน์	บำนาญ
		หรือเลือกรับบำเหน็จ	เงินเดือนเดือนสุดท้าย X เวลาราชการ	เงินสะสม+สมทบ + ผลประโยชน์	บำเหน็จ
เสียชีวิต (ปกติ)	1 ปีขึ้นไป	บำเหน็จตกทอด	บำเหน็จตกทอด (งด.เดือนสุดท้าย X เวลาราชการ)	เงินสะสม+สมทบ + ผลประโยชน์	บำเหน็จตกทอด (งด.เดือนสุดท้าย x เวลาราชการ)
เสียชีวิตระหว่างรับบำนาญ	-	-	บำเหน็จตกทอด (30 เท่า บำนาญรายเดือนหัก เงินดำรงชีพ) เงินช่วยพิเศษ (3 เท่าบำนาญรายเดือน)	-	บำเหน็จตกทอด (30 เท่าบำนาญรายเดือนหักเงินดำรงชีพ) เงินช่วยพิเศษ (3 เท่าบำนาญรายเดือน)
ไล่ออก	-	-	-	เงินสะสม + สมทบ + ผลประโยชน์	-